

Andrej Smolák

Akademický maliar Andrej Smolák sa narodil 10. júla 1953 v Humennom, detstvo a mladosť prežil v Starine. Študoval na Filozofickej fakulte Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Prešove odbor výtvarná výchova a ruský jazyk. Odbor výtvarná výchova študoval u doc. akad. maliara Juraja Kresilu. V rokoch 1987-1989 absolvoval mimoriadne štúdium na Akadémii výtvarných umení v Prahe u profesora V. Pospíšila.

V roku 1993 spolu so svojim bratom PhDr. Mirom Smolákom otvoril prvú galériu na Slovensku v Snine, ako filiálku Galérie MIRO Berlín.

Do roku 2003 galéria existovala pod spoločným menom Galéria MIRO, neskôr sa niesla spoločné meno Galéria MIRO Berlín – Praha – Snina – Bratislava. Od roku 2004 pôsobí ako Galéria Andrej Smolák v mestách Snina a Bratislava. V roku 1994 založil Medzinárodný maliarsky plenér a Medzinárodný výtvarný festival v Snine.

Taktiež je zakladateľom dvoch nadácií, a to Nadácie ARTEAST na podporu výtvarného umenia a Nadácie KREMENEC na podporu kultúry Rusínov. V roku 2004 zriadil súkromnú základnú umeleckú školu v Snine. Založil Medzinárodný výtvarný festival, ktorý sa od roku 1994 koná každoročne a hostil už viac ako 450 umelcov z viac ako 50 krajín sveta. A je autorom projektov Poznaj svojho suseda, Namaľuj svojho motýľa, Galéria monumentálnych sôch a Maľovaný rovník, ktoré okrem výtvarného zamerania podporujú pozitívne myslenie a medzilidské vzťahy.

Počas svojho tvorivého života získal rôzne ceny a ocenenia, a to Európsku cenu Franza Kafku (1998), cena Európskej únie umenia (2000), Svetová cena Salvadora Dalího (2003), cena predsedu Prešovského samosprávneho kraja (2005), čestná cena za umenie Asociácie umenia a kultúry talianskeho mesta Marigliano (2006), špeciálna cena Artista Segnalato – umelecký objav roka (2008), cena Medzinárodnej odbornej poroty za maľbu v talianskom Grottammare (2008). V roku 2007 sa stal korešpondentom Medzinárodnej akadémie kultúry a umenia v Moskve. V roku 2009 mu bol udelený Strieborný rád za Služby umeniu od Medzinárodnej akadémie kultúry a umenia v Moskve. Striedavo žije v Bratislave a v Snine.

Od roku 1982 usporiadal vyše 60 samostatných výstav na Slovensku, v Rakúsku, Švajčiarsku, Česku, Nemecku, Poľsku, Bielorusku a Ukrajine. Jeho obrazy sú v galériách a súkromných zbierkach v mnohých európskych štátoch, ale aj v USA, Japonsku a Austrálii. Jeho obraz nesie posolstvo mieru aj na berlínskom múre.

Za svoj život vytvoril okolo šesťtisíc obrazov. Vo svojej tvorbe sa venuje komornej maľbe, akvarelovým krajinám a portrétom. Svoje obrazy maľuje pre seba, pre svoje vlastné vnútorné potešenie. Obraz považuje za dobrý až vtedy, keď je pravdivý. A pravdivý je vtedy, keď je prežitý.

Jeho tvorbu môžeme zaradiť do skupiny umelcov, ktorí prostredie a účinkujúce postavy transformujú do introvertnej či snovej imaginácie a uplatňujú pritom nadrealistickú, reálnu či surreálnu estetiku výrazu. Prírodné či figuratívne prvky majú v týchto kompozíciách funkciu tajuplnej intelektuálnej symboliky, na prvý pohľad akoby iracionálneho posolstva, lenže prieniky medzi reálnym a nereálnym sú zjavnými odkazmi na existenčnú relevantnosť nášho podvedomia i nášho podvedomého bytia.

Vo svojej tvorbe sa Andrej Smolák pohybuje v rovine snov, ale i v každodennom živote človeka. Hoci jeho obrazy majú základ v reálnom motíve, zároveň sa oslobodzuje od opisu a diváka vŕahuje do imaginárneho sveta poézie. Charakteristickým znakom jeho diel je empiria zážitku, a práve tým nadväzuje na odkaz klasikov a zároveň sa od nich oslobodzuje, hoci sa opiera o dokonale zvládnutú reálnu kresbu. Tým získava jeho výtvarný prejav na dramatickosti, ktorá je niekedy obohatená spojením s odkazom na surrealistov.

Ako námety si vyberá krajinu, portréty a figurálne kompozície. Z techník uprednostňuje olejomalbu, akvarel a kresbu.

Do slovenského výtvarného umenia vstupuje na začiatku osemdesiatych rokov ako krajinár. Ku krajinomalbe inklinoval už od školských čias a dodnes sa k nej vracia. Zobrazuje najmä svoju rodnú dedinu Starinu, ktorá sa dnes nachádza pod vodnou hladinou vodnej priehrady. Zachytáva ju zo svojich spomienok a kresieb, takú aká bola a čím je dnes.

Zaujíma sa o zachytenie nálady krajiny, jej napätia. Krajinu pretvára cez svoje videnie plne expresivity. Pri malbe sa zameriava viac na celkovú kompozíciu obrazu. Svoje kompozície buduje pomocou farby, ktorou modeluje jednotlivé tvary, dosahuje priestorové rozvrstvenie plochy obrazu a monotonálnym koloritom vytvára náladu obrazu.

V stvárnení krajiny mu pritom nejde o experiment ani imagináciu, ale o zachovanie maliarskeho dokumentu reálnej skutočnosti. V krajine objavuje bohatstvo tvarov, štruktúr, rozmanitosť farebných valérov a mäkkosť línií. Hľadá nové a nové motívy, v ktorých postupne vstupuje do prírodných zložitostí.

Prírodu dokáže antropomorfizovať ako osobný zážitok a vytvárať z neho obraz za účasti symbolov či alegorických postáv. Sugestívnosť jeho prejavu znásobuje štruktúra jeho malby, ktorá pôsobí ako samostatný obrazový dej.

Vo svojej tvorbe sa venuje aj portrétovaniu. Zvečnil známe osobnosti, ako je prezident Ivan Gašparovič, spisovateľ Ladislav Ťažký, básnik Rudolf Čižmárik, kardinál Jozef Tomka, herečku Dianu Mórovú, speváčku Sisu Sklovskú a mnohých ďalších. No nezobrazuje len známe osobnosti, portrétuje aj ľudí ku ktorým má osobný vzťah a na požiadanie.

Pri portréte mu nejde len o vystihnutie vonkajších znakov, ale aj o zachytenie vnútornej zložitosti portrétovanej osoby, ktoré podáva voľným rukopisom s tendenciou k expresívnemu vyjadreniu.

Jeho pozornosť sa postupom času preniesla na ženu, pričom mu nejde o jej psychologický portrét, ale o stvárnenie vzťahu či nadšenia z krásneho, čo predpokladá určitý špecifický vzťah k žene, ktorú povýšil na piedestál svojej tvorby. Prevažná časť jeho obrazov sa venuje láske a rozkoši.

„Variácie motívu ženského torza, vystaveného zrakom mužských tvári, neraz v kontexte obrazu ťažko dešifrovateľných, akoby pripomínali svojrázny výklad dávneho príbehu Zuzany a starcov. V prenesenom zmysle ich môžeme chápať aj ako dialóg pohlaví, ktorý sa začal pri prvom očarení muža ženou a pretrváva tisícročia. Obrazy sú výsledkom dlhoročnej, sústredenej, empiricky overovanej tvorby, ktorá je syntézou jeho konkrétnej kresliarskej zručnosti a voľnej fantazijnej predstavivosti. Tá dodáva obrazom pečať magického i pitoreskného, či groteskného.“

Má vlastné vyjadrovacie prostriedky a rukopis, ktorý je navonok citlivý, niekedy až ľahostajný, lebo záhadný ženský výraz skrýva v svojom vnútri pre každého niečo iné.

Niekedy sa však opäť vracia ku krajine. Umiestňuje do nej lesné žienky, nadsadenú ženskú krásu, čím dosahuje zvláštny pátos.

Svojimi akvarelnými sa tematický opäť vracia k rodnému kraju. Jeho malba akvarelom je spontánna a jednoduchá.

Osobitnú pozornosť si zasluhujú jeho kresby, v ktorých krajina oživa v bezprostrednom pociťovaní a vnímaní. Vystihuje jej charakter bez zbytočného dôrazu na opisnosť. Ide mu o citlivé uchopenie jej podstatných znakov. V kresbe veľa získal od svojho prešovského učiteľa Juraja Kresilu.

Ilustroval niekoľko kníh umeleckej prózy a poézie. Reprodukcie diel Andreja Smoláka môžeme nájsť aj v zbierke básni Ladislava Ťažkého *Krásna zlatá beštia*, v knihe *Medová baba* spisovateľa Dušana Mikolaja a aj v knihe Michala Beca *Ostýchavá láska*.

Samostatné výstavy:

- 1982 – **Obrazy z môjho rodného kraja** – Humenné, Snina
- 1984 – **Dotyky s krajinou** – DČSSP Bratislava, Galéria výtvarného umenia Olomouc
- Obrazy** – Banská Bystrica
- Výber z tvorby** – Galanta
- 1985 – **Výber z tvorby** – KIS ČSFR Berlín, Mestské múzeum Wismar, Museum-Galerie Hoyerswerda
- 1986 – **Výber z tvorby** – Kunsthaus Ludwig Heidkamp Düsseldorf
- 1987 – **Berlínske motívy** – Galéria „a“ Berlín
- Starina v obrazoch** – Košice
- Gruzínske inšpirácie** – Zvolen
- Obrazy** – Mannesman Demag AG Duisburg
- Výber z tvorby** - Humenné
- 1988 – **Výber z tvorby** – Humenné, Berlín
- 1989 – **Gruzínske inšpirácie** – Lučenec, Poprad
- Výber z tvorby** – Borken-Burlo, Berlín, Isertohn, Düsseldorf, Mníchov
- 1990 – **Výber z tvorby** – Zürich
- Akvarely** – Košice, Bratislava, Michalovce
- Výber z tvorby** – Galéria MIRO Berlín
- Olejomal'by** – Art beauty center Viedeň
- 1991 – **Výber z tvorby** – Galéria MIRO Berlín
- 1992 – **Výber z tvorby** – Michalovce, Nitra
- 1993 – **Akvarely, kresby, olejomal'by (A.K.O.)** - Michalovce
- 1994 – **Výber z tvorby** – Banská Bystrica
- 1995 – **Vášne a sny I.** – Bratislava, Modrý Kameň
- 1996 – **Vášne a sny II.** – Bratislava
- 1997 – **Obrazy** – Trebišov
- 1998 – **Obrazy**, Galéria MIRO Praha
- Vášne a sny II.** – Stakčín
- 1999 – **Kresby** – Ruský potok
- 2001 – **Vášne a sny III.** – Košice
- Nekonečný príbeh** – Praha
- 2002 – **Siedmy život** – Humenné
- 2003 – **Obrazy** – Galéria MIRO Bratislava
- Vášne a sny III.**, Krakow
- 2004 – **Košická štátna filharmónia** – Košice
- 2005 – **Modré sny** – Nitra

ZDROJE:

1. Dostupné na internete: <<http://galeriaas.sk/andrej-smolak/ceny-a-ocenenia/>>
2. Dostupné na internete: <<http://www.topky.sk/cl/11114/721541/Maliar-a-galerista-Andrej-Smolak-bol-online>>
3. Dostupné na internete: <<http://www.mskssnina.sk/galeria-andrej-smolak>>
4. Dostupné na internete: <<http://korzar.sme.sk/c/5362836/andrej-smolak-moja-tvorba-je-o-laske-rozkosi-a-sexe.html>>
5. Dostupné na internete: <<http://www.po-kraj.sk/sk/samosprava/udaje/cena-psk/cena-predsedu-psk/rok-2005/akad-mal-andrej-smolak.html>>
6. Dostupné na internete:

http://www.mzv.sk/servlet/minskzu?MT=/App/WCM/ZU/MinskZU/main.nsf/vw_ByID/ID_621F5291AE4A5FD4C125715B004FFE51_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&HM=50-spravy&NCH=Y&OB=1001&PAGE_VSETKYSPRAVYVIEWMCEA-6PZDKU=5&DS=Y&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/vw_ByID/ID_AFA8F87C54DC1CD9C125798B0042BFDE>

7. Kalendár 2007, Galéria Andrej Smolák
8. ČERNÁ, K. 1983. Vyznanie rodnej krajine. In VFF,
9. STEHLÍK, M. 2011. Putovanie pod Vihorlat. In Slovenské korene.
10. HJ, 1982. Obrazy z rodného kraja. In Práca
11. ČERNÁ, K. 1984. Hľadanie v rodnom kraji. In Pravda
12. DVOŘÁK, F. 2013. Záhrada snov Andreja Smoláka.
13. MÓZA, L. Medzi brehmi hľadania a nachádzania: Maľoval na Berlínskom múre.
In: Život
14. SIKÁ, P. 1990-2010. Činorodosť v rôznorodosti. In Umelecká beseda Slovenska
15. ČIŽMÁRIK, R. 2007. Andrej Smolák: Kalendár 2007.
16. MIKOLAJ, D. 2012. Kumšt prepojený s manažérstvom. In: Slovenské Pohľady